

Tað var næstan kríggj á Tvøroyri

Henda frásøgningin er skrivað í 1957, beint eftir at frihandilin kom. Nógv fremmand skip fiskaðu heilt inn at klettunum, og tað gekk onkuntíð hart fyrri seg, tá tey lögdu inn, og manningin fór í land.

Hans David Matras (1819-1875) var løgtingsmaður, ættaður av Viðareidi, men giftist við bóndadóttir og búsetti seg í Fugloy, har lættari var at livbjarga sær tá í tíðini. Hann dugdi bæði at lesa og skriva, dugdi eisini fremmant mál, og hann er m.a. kendur fyrri alt, hann hevur yrkt og skrivað

Saáleng Lagthingets Medlemmer arbeide i Udvalgene, have Secretairerne for det Meste Fri-Tid, deraf er det jo naturligt, at mine Tanker ofte dvæle hjemme hos min Familie. Jeg har da ingen større Fornøielse, end at tilskrive dig, hvad Nyt der er at høre; og bede dig at fortælle min Kone og Andre, som have Lyst at høre Tidender, som virkelig ere Sandhed.

Paa Suderøe har der været nær sagt Krig, i det, at fire Skib fra London i England og det femte, en Sjetlender, vare komne der ind paa Havnen, af hvilke, (nogle siger 16, og nogle hævde 30) Mand, gik i Land ved Handelsskudet Tværøe, og berusede sig der temmelig stærkt. Da det led mod Aften, vilde Factoren faae dem igen om Bord; men det vilde Londonerne intet høre. Factoren fik dem ikke engang ud af Kramboden. Han skikkede derfor Bud efter Syssemanden, denne kom, og med alvorlig

Strenghed drev dem ud af Handelshusene, saa at Factoren fik lukket Døren. Nu kom det til en haardere Kamp med Hænder, tre Londonere greb fat paa Syssemanden, og tre toge Factoren; faae Færing var der tilstæde, som kunde gaae i Striden, Bonden paa Dimon var der med et Par Tjenere, ingen skaaende sig; men Alle kom sammen til en Haandkamp. Færingerne vare saa faae, at der altid vare to og tre Londonere mod en Færing. Londonerne brugte Steen, Trætofler og hvad de kunde faae at slaae med; alligevel blev de drevne ned paa Strandbroen (Vippen), hvor der begyndte at blive lidt roligere. Endnu kunde man ikke formaae dem til at gaae om bord. Syssemanden sparkede tvende af Londonerne paa Sæen, og deraf opstændtes de øvrige til den allerstørste Afsindighed. De kastede sig ned paa Broen, rev Støvlerne og Overklæderne af sig, og derpaa, lige-

som man siger: løb Storm igen mod Færingerne. Her kan man tænke sig, at der holdtes et dygtigt Slag; thi Færingerne maatte trække sig tilbage og flye. Imidlertid rykkede Londonerne længere op, og vilde hevne sig paa Doctorens Huus, da de maatte tænke, at de var Syssemandens eller Factorens Boepæl; - Den første Londoner som her vilde gjøre Inbød, havde taget en Steen og skulde slaae den igennem Doctorens Vinduer; men i det samme lukkede Doctoren Vinduet op, viste dem sin Bøsse, som han havde ladet og raabte paa engelsk: at dersom de ikke bleve skikkelige, saa skulde han skyde sin Bøsseskule igennem deres Hoved. Ved dette Udraab standsede Londonerne; - Doctoren blev ved at raabe og commandere paa engelsk: at Færingerne skulde tage deres Bøsser og skyde den ene efter den anden igennem Hovedet. Herved blev Londonerne,

som før havde brølet som en Tyr og raset som en Hund, forsagte, og vendte igen mod Stranden. Færingerne forfulgte dem i Hælene. En af Londonerne gav Bonden paa Dimon et dygtigt Slag med en Trætofle i Nakken, saa at han maatte aldeles forlade Valpladsen; men en af Bondens Tjenere, ved Navn Ole Jacob, en Søn af Rasmus-Jouanis, tog fat paa Nektæn, en anden Londoner, som saae dette, vilde hjælpe den første; men Ole Jacob tog dem begge, og lagde den ene ovenpaa den anden, og bankede og tærskede dem rigtig af, saa at der saaes Mandsmærke efter. Endelig lykkedes det at faae dem om Bord; og, Gud være lovet! ingen faldt; men næsten alle vare saarede.

Noget lignende har ogsaa tildraget sig her i Byen Thorshavn, af franske Fiskere. Disse vare ogsaa i en høj Grad berusede, og en heel Nat gik og streife omkring paa Thorshavns

Gader, gjorde adskjellige Skjæmsstykker, Indbrud, smaat Tyveri, m.m. Aftenen efter tegnede det til det samme. Politiet kunde intet gjøre. Syssemanden var syg og Landfogeden beskjænk. Jegerne fik derfor Befaling at drive Franserne ud af Byen. De begyndte derfor fra den nordre Side af Byen, at drive Franserne, hvilket lykkedes temmelig vel, indtil Jegerne vare komne til at staa paa Træbroerne, men nu vilde Franskmanden vende og falde imod. Min Vært! Rasmus Johannesen, var kommen til at staa paa den øvre Træbro, og imod ham kom trende Fransere, den som gik i Spidsen var meget stor og stærk; Rasmus troede det var sin Overmand i Styrke; alligevel stødte han med sin Bøssesbrag imod Franskmandens Side, saa han faldt omkuld og raabte: at han var stukken. De tvende andre vilde nu hevne dette paa Rasmus. - Rasmus trak sin Korde, satte den mod Franskmandens Bryst, saa han maatte stande sin fart; derpaa slog Rasmus ham med sin Korde over Fingrene, hvorved han fik store Saar og begyndte at bløde. Herved tabte Franskmandene Modet og flyede. Da de andre Jegerne saae at Rasmus forfulgte dem med blottet Korde, trak

de andre Jegerne ogsaa deres Sahler, bankede og tærskede Franskmandene igjennem Byens Gader, deels paa Ryggen og deels paa Ørene lige hen over i Bakke, saa de maatte forlade Landet og gaae ombord. Lægen maatte senere hentes til Franskerne.

Om Skibet, som skal være strandet der oppe ved Fugløen eller Svinøen, og om den rødskjæggede Mand, har Politiet i Thorshavn forhørt sig hos mig; men da det er altsammen beblødet med en feilagtig Misforstaaelse, og meget vidt-løftig, gider jeg ikke føre det i Pennen. Jeg haaber at have tilfredsstillet Gemytterne med mine Oplysninger.

Nu er allerede Tid at slutte, og holde op med Fortællingerne for denne Gang. Guds Fred være med Eder; hils alle, fornemmeligen min Kone og smaa Børn; jeg beder dem ikke at længes, Gud give mig Hilsen, jeg kommer med Tiden hjem. Vær du min Kone behjælpelig, og seet til hendes bedste, mens jeg er borte. Er hun ikke istand at agte Søden, da gjør du det forskudsvis paa min Regning. Vær saaledes venkeligt hilset af din hengivne Broder.

Thorshavn, d. 5^e August 1857 H. D. Matras

so er ein part aftur. Heldur ikki í hesum føri eru Føroyar nakað undantak.

Tað hevur víst seg - ikki minst hesi seinastu árin - at føroyska fólkioð langt frá er samt um ta málplanlegging, ið eitt nú filologar arbeida fram móti. Hetta hevur víst seg millum annað í tí kjaki, ið stóðst eftir at nýggja orðabókin, ið Fróðskaparfelagið í 1995 gav út, varð kend. Hetta komst av, at høvudsritstjórnin hevði valt at rætlegegja arbeidda soleiðis, at eisini donsk lánorð vóru við, og at hetta tí hevði við sær eina almenna rættvísgering av uppbytti millum skrivi- og talmáli. Í teim fyrru útgávum sluppu bert orð við, ið høvdu ein reint føroyskan skrivihátt, sjálvt um tey vóru nýtt í talmálinum.

Orðabókastríðið var og er ein intellektuellur kampur millum minst tveir bólkur. Tey, sum eru fyrri, og tey, sum er móti bókin, og viðari, hvussu føroyska málið í framtíðini skal ella eigur at útvikla seg. Í stuttum

kann sigast, at tann bólkurin, sum er móti bókin, er av tí upptatan, at málið er okkara dýrabarasta tjóðskaparliga eyðkenni, soleiðis at skilja, at vit mugu og eiga at varðveita tað so líkt upprunaronnum sum gjørligt. Lániorð, eitt nú donsk, mugu tí endiliga ikki fáa fótast her, tí tað er málið ikki longur røtin hjá tjóðskapinum. Tey slíta soleiðis málið frá fólkunum, og vilja ikki siggja, at málið skal kunna útvikla seg saman við tí fólk, ið skapar tjóðina. Hin bólkurin vil ikki, at málið verður misnýtt sum eyðkenni í einum tjóðskaparligum stríði. Fólkioð eigur málið, og tí skulu hesi bæði sleppa at vaksa saman. Sum tjóðskapareyðkenni siggja tey málið sum eina avskorna blómu uttan rót í tí livandi samfelagnum.

Soleiðis verður talan um tvær mentanaráskoðanir, har annar bólkurin sær mentan sum nakað statiskt, ið ikki við tíðini eigur at útvikla seg burtur frá tí upp-

runaliga. Hin bólkurin heldur, at mentanin - sum samfelagið í síni heild - er ein partur av eini proses. Tí eigur hon at útvikla seg saman við samfelagnum. Stríðið kann tí í stuttum sigast at standa um »rættin til tað føroyska málið og tann tjóðskaparliga samleikan».

Hendan sundurbýting í tveir bólkur hevur sína søguligu frágreiðing afturi í teirri tíðini, tá tjóðskaparskynslan vaknaði, og tjóðskaparræslan við sínum eyðkennum byrjaði. Tí, sum eitt tað týðningarmesta av øllum tjóðskapareyðkennum stendur málið, sum frá byrjan var eitt hjartamál hjá tjóðskaparræsluni. Men við málinum gekst sum við øllum hinum tjóðskapareyðkennum: Tey vóru vald, ikki av eini samdari tjóð, men einum minni bólk í tjóðini - tjóðskaparræsluni.

Keldur:

Anderud, Benedict 1991 *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, pp. 5-21 og 37-46. Verso, London

Barth, Fredrik 1970 Introduction, in: *Ethnic Groups and Boundaries*, pp. 9-16. Universitets Forlaget Oslo

Fishman, Joshua 1996 Language and nationalism, in: *Nationalism in Europe, 1815 to the present*, ed. Stuart Woolf pp. 155-170. London and New York

Gellner, Ernest 1994 *Nations and Nationalism*. Blackwell

Joensen, Jóan P. 1991 At finna ella uppfina tað føroyska. *Fróðskaparrit* 36-37, bók 1988-89, pp. 28-38, Tórshavn

Klaus, A. M. 1970 *Kultur - variation og sammenheng*. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo

Petersen, Hjalmar P. 1995 *Donsk-Føroysk Orðabók*. Føroya Fróðskaparlag, Tórshavn

Thomsen, Johnny 1996 Brúka argjaknur lepast? ella Nýta argjaknur varast? *Málting* nr. 1 1996, Tórshavn

Østergård, Uffe 1988 *Nationalism, nationalism og nationalitet*, in: *Hvad er en nationalstat?* pp. 41-84. Center for kulturforskning, Arbejdsrapport 12, Århus

Lítla, raska uppvaslimaskinan
...ið noktar allan vanligan tørv í húsarhaldinum

"Morris" er mest nútímans framleiðarin av uppvaslimaskinum í Europa.

Mekaniska útgerðin er á hægsta stóði av nútímans tøkni.

Maskinan tekur upp til 40 tallerkar, 12 glos, bestikk og eisini grýtur og pannur.

Morris PLS 601

- Heilautamatisk
- 2 ymisk hitastig
- Reinsifiltur
- Trygging móti yvirhitun
- Trygging móti yvirflóð
- 1500 watt
- Brúkar bara 0,7 kWh
- 220V/50Hz
- Stødd: HxBxD: 50x50x50 cm.

TILBOÐ NÚ BARA 3.250,-

Vit hava smáar uppvaslimaskinur, prísir frá 2.690,-

ELDING

SMS • Tlf. 18662 ella 18663

RADIO • SÍONVAP • MUSIKKINSTRUMENT • HVÍTVÖRUR • TELDUR